

A Vasi Műhely festői

Az új elnevezés új követelményt is támasztott a korábban vasi fiatal képzőművészek csoportja néven szereplő festőkkel szemben. Formailag állandóbb kapcsolatot, tartalmilag tudatosabb, összehangoltabb programot feltételez az új megjelölés. Természetes, hogy a kollektivitás és az egységiség harmonikus illeszkedését, a műhelybeliségnek alkotásokban megnyilvánuló jegeit keressük a Vasi Műhely bemutatóján. Kétféle rejlik a kérdésben, amelyet szinte mindenki megfogalmaz az újjászerveződés hírére: jogosan viseli-e a társaság a vasi műhely nevet? Valamennyi vasi képző- és iparművész egyútté tartozására vonatkozik a vasi jelző? A csoport nem ezt vallja. A társaság, a megyéhez a korábbinál szorosabb kötődés tudatos vállalása ad tartalmat a névváltoztatásnak és az a szándék, hogy baráti és alkotó közössége olvadjanak a hasonló körülmények, hasonló célok vezette nem hivatásos festők, képzőművészek.

A vasi fiatal képzőművészek csoportjának megszínözését látványos törés nélkül végezte át a húsz-huszonöt tagú társaság. 1968 óta viselték és már tehernek, kissé komikusnak érezték a fiatal jelzőt a kör alapítói (Simon Iván, Várnai Valéria, Marosfalvi Antal például tíz-tizenöt éve jelen vannak a megyei kiállításokon). A csoport átneveződését gyorsította, hogy a szombathelyi ifjúsági ház megyei művelődési központja alakulásakor megszűnt a közös műterem, amely klubként rendszeres találkozóhelyül és szolgált. Vértési Péter kivált a csoportból, a vezetést Simon Ivánra bízta. A tavalyi év helyiség-, program- és társasági kuszassága után a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ támogatásával megtalálta helyét, feladatát a csoport. Néhányan eltávolodtak tőlük, de a képzőművész kör vonzása nem csökkent, fiatalok, új tagok jelentkeztek. Az elszigetelődés helyett emberileg szorosabb kapcsolat, művészeleg szigorúbb, kritikusabb kör alakult. Iskolákba, üzemekbe, kisebb művelődési házakba viszik el rendszeresen képeiket. Tárlatvezetésre vállalkoznak, beszélgetnek a nézőkkel.

Szombathelyen jelenleg két tárlaton ismerkedhetünk a Vasi Műhely alkotóival. A csoporthoz tartozó, de tőle egyre határozottsággal elkülönülő, a maga útján járó Szokolszky Miklós önálló kiállításának adott helyet a Forradalmi Múzeum. A műhely kollektív tárlata, 15 festő és egy kerámikus munkája a Művelődési és Sportház galériáján látható.

Szokolszky Miklós

Egyéni látásmódjával, témáival, kompozíciói szintetizálásával, elmosódott festésmódjával elkülönült a tavaszi és őszi megyei tárlatok mezonyében is. A család, a hétköznapok elcsúsztatás, jellegzetes pillanatai és az elvont gondolatok adták témáit. Önálló kiállítása már csak megértést, hogy Szokolszky Miklós nem a külsőséges ábrázolásra törekszik. Az összefüggések, az érzelmek, a hangulatok kifejeznie vágyásával közelíti meg témáit. Feloldozást keres saját zárt, befelé forduló énje és a külvilág között. Dráma és líra egyaránt jellemzi képeit.

Festészetének kiapadhatatlan forrása, ihletője a család. A nagy karosszékben kucorgó kislánya, a gyermekvárás (Háromkirályok), a Család, a Konyha, a Férfi gyermekkel hangulatok, érzelmekkel teli alkotások.

Egészen más, szorongásos, víziós állapotot szuggereál az Éjszakai autóbusz, a Töprengők. Az életet kutató fiatal ember érzékeny reagálásának tükröz ezek a képek és, a Lélektől lélekig, Kapaszkodó is. Nem sikerültek olyan letisztultak, mint a családi táblák. Kivéve a Töprengők címűt, amely kiforrott alkotás. A megoldatlanságok ellenére is ezek a legigényesebb, a legtöbbet ígérő vállalkozásai Szokolszky Miklósnak.

A nagyméretű olajképek társaságában néhány akvarell és tusrajz is a falakra került. Az Ónárckép és a Padon című rajz a tömörítés, a hangulatgeremtő készség bizonyítéka. Kellően meglepetés a néhány akvarell. Élénk foltokkal, derűs színekkel festett Külvároset, Udvarot és Tanyát Szokolszky Miklós.

A kiállítás a befelé forduló, fegyvermezt festésre koncentrázó alkotót mutatja. Kék-szürke korszak lesz-e

ebből a világlátásból, útkeresés-e vagy már megtalált mondanivaló és forma jelentkezésének tekinthető — nyitott kérdés. Valószínű, hogy a kibontakozás egyik állomásáról van szó. Hiszen olajjal és akvarellrel új színek, formák jelentkeznek máris, (konturos és erősebb színezésű például a Bárány). A tragédiák, a hangulatok iránt fogékony fiatal csepregi festő sajátos, egyéni arculatot képvisel, nehéz utat jár.

A csoport bemutatója

Néhány új név és néhány megújult ismert alkotó, erősebb középmezőny és néhány kiemelkedően jól sikerült műalkotás. Jó anyagot hozott a kiállításra a Vasi Műhely. A mennyiségileg kevesebb kép a zsűri szigorúbb, igényesebb válogatását bizonyítja. A műhelyszerűség a stílusok és a témák rokonságában fellelhető. Nincs feltűnést keltő formai kísérlet. A szimbolikus és a montázszerű megoldások mellett a látványban reális arányokban való visszaadás jellemzi általában a formakulturát.

Simon István két nagyon szép képpel bizonyította megújulását. A Boszorkányfa egységes hangulatú és formájú, kiértelt alkotás. Remekül sikerült a Rönkhúzás, Mozgalmak, sokalakos, harsány hangulatú, a legjobb a kiállított rajzok között. Simon István a rá korábban jellemző tusrajzok helyett főképp olajképekkel szerepel az idén. A Város a dombon, a Nyitott kapu új szándékot jelez. A síkok mesterkelt felborítása modorossá teszi ezeket a képeket.

Marosfalvi Antal, a kiállítás egyik leggyönyörű és legsikeresebb festője. Stílusára ráismerünk, témái változatosak, élményvilága gazdag. Győzi technikával, fantáziával. A nagy fa halálja és A kék madár meszerű, szenvedést és feloldozást érzékeltető szép festmények.

Hangulati, formai egység jellemző Várnai Valéria képeire is. Az enteriőrök, a csendéletek, a csendes, magányos percek festője Várnai Valéria. Finom, lágy színezésű, bensőséges hangulatú a Tálaló, a Virág, a Veranda, a Vöröskövér.

Hatos Csaba, a világító színek, a nagy felületek hatásos festésével tűnt fel a korábbi kiállításokon. Az olajjal jobban, egyénibben tud bánni, mint a temperával, ezt a benyomást keltezték új képei. Közéges látványt ragadta meg két képe. Közégtől kapott festési kedvet Simon János is. Sűrűsével, az egymásba torló felületek, síkok átűnésével vagy hangulatszerűsággal szerkesztette meg Közégszi emlékeit. A sorozat első darabja képes leginkább átadni az egyéni városélményt.

Rasperger József és Pozsonyi János, a megtorpanással okoznak csalódást. Rasperger Kafka-illusztrációját folytatja. Alomtörődéké hagyományos téma, csínált megformálásban. Pozsonyi János grafikai nem igényesek.

A fiatalabbak között Szűcs István és Tarpataki Károly érdemel nagyobb figyelmet. Szűcs István a valósághoz kötődő és élménydús rajzai azt mutatják, hogy egyre biztosabban engedelmessékedik kezének a toll. Finoman, gondosan megmunkált tuszrajzain a látvány és a képzelet fonódik össze. Tarpataki Károly a mártélyi rajztábor jó képzésének, realista iskolájának eredményeivel felszerelve rajzol. Tanyai tanulmányok, többek a másolatnál, igényes próbálkozások.

Geszler Mária, az egyetlen nem festő a tárlaton. A tavalyi tanulmányait élményeit visszahangozzak agyagmunkái. Ismert, kedvelt stílusában korongozta meg a Kis házát. A Sivatagi város című faliképe igényes, nehéz munka, új forma Geszler Máriaé. A Teázó szinte megszólaló, derűs társasága a lehangulatossabb, már-már a kerámikus határt túllépő szobrászati munka. A Geszler-kerámiai szép meglepetései a tárlatnak.

Megszokott témával van jelen a kiállításon Tiborcz Zsuzsa, Csicsman Rudolf, Pongrácz Zoltán munkás témájú, Sárvarhoz, gyárpépítkezésekhez kötődő képei a korábbi évtizedek szocialista realista stílusában készültek, erős, de rideg színezéssel, apró foltokra bontó technikával. Magyar János, a Homoki tanyával és a Szűz-nel a természetes, hangulatos megörökítés híve. Zárt kompozíciókkal, bensőséges hangulattal dolgozik.

Budaj Rózsa

Puccini operái a rádióban

„Európa utolsó tömegmozgató, tömeghódító operaműzsjakája” — mondotta Szabolcsi Bence Puccini művelő, amelyek szinte születésük pillanatától napjainkig mindig és mindenhol világsikert arattak, s amelyeket ennek ellenére — vagy sokszor épp emiatt — a szakmai közvélemény részéről annyigancs, kritika és értelenség kísért. Igazi jelentősége jóval Puccini halála után, nagyon lassan ismerték csak el, de egyes téves nézeteket — amelyek a világsikert és a közérthetőséget az értékeléssel, az olcsó hatásvadászattal azonosítják — sokszor napjainkig tapasztalhatunk. November 29-én ötven éve, hogy egy brüsszeli klinikán elhunyt Giacomo Puccini, Tizenöt évvel ezelőtt ünnepelte a világ születésének századik évfordulóját, s az ünnepi megemlékezések, méltatások hangulatosak, hogy Puccini még mindig nem kapta meg az őt megillető helyet a zene-történet; óriásai között.

Operái az ösbemutatók után egy-két évvel hozzánk is eljutottak, s azóta is az Operaház legtöbbet játszott darabjai között szerepelnek.

Halálának ötvenedik évfordulója alkalmából a rádió sorozatban mutatja be összes operáját, az Edgar kivételével. November. 29-től heti két alkalommal hangzanak fel Puccini dallamai a legszebb felvételekről. Szerepel a programban első operája a Lidércok is, amelyet annakidején egy pályázatban megdicséretre sem méltattak, mégis csakhamar óriási sikerrel mutatták be Milánóban. Még a bemutató előtt felfigyelt erre a darabra a legnagyobb olasz kiadó-vállalat igazgatója Giulio Ricordi és szerződést kötött a súlyos anyagi gondokkal küszködő zeneszerzőnek. Másik viszonylag kevésbé ismert műve A fecské című operett is elhangzik

ebben a sorozatban, hogy teljessé tegye az alkotóművész portréját.

A művek nem pontosan keletkezésük sorrendjében szerepelnek a rádióban, csak hozzávetőlegesen követik az ösbemutatók időrendjét. A sorozat nyitóprogramja a Manon Lescaut, az első átűtő sikerű, rövid idő alatt világhírűvé vált Puccini mű. A felvétel karmestere Lamberto Cardelli; főszereplői Házy Erzsébet, Hossfalvy Róbert, Melis György, Maleszky Oszkár. Ez az egyetlen felvétel, amely magyar művészekkel készült, a többi adásokban a világ legnagyobb operatársulatának ünnepelt sztárjait hallhatjuk. A Turandot Birgit Nilsson és Franco Corelli, a Fillangókisasszony Leontyne Price és Richard Tucker, a Nyugat lánya Renata Tebaldi és Mario del Monaco, a Bohémelet Beniamino Gigli és Licia Albanese, a Tosca Maria Callas. Giuseppe di Stefano és Tito Gobbi főszereplésével kerül műsorra. A Triptichon — a három egyfelvonásos — szereplői Renata Tebaldi, Mario de Monaco, Robert Merrill és Fernando Corena. A felvételek karmestere Erich Leinsdorf, Franco Capuana, Victor de Saba és Francesco Milinari Predelli.

A rádió-sorozat célja nem az, hogy növelje Puccini-rejongók among és népes táborát; — a teljes életmű néhány hétre sűrített bemutatásával elmélyültebben, folyamatában ismerhetjük meg azt az alkotótévékenységet, amelynek egyes darabjai külön-külön annyi nagyszerű élményt szereztek már a hallgatóknak. Puccini a ma embere, a huszadik századé, s most, fél évszázad távlatából is hozzánk szól, róttunk beszél, a mi érzéseinket szövegezte meg ezerszínű színpadán.

K. A.

alatt

A férfi hátrapillantott és meglátta a sofört, amint éppen almát szed elő táskájából. Dugar meg sem várva választ, kiválasztotta a legszebbet, legnagyobbat, feldobta, ügyesen elkapta, s beharapott a harsogóan zamatos gyümölcsbe. Miután végzett vele, tenyerével megtörölte száját, s ezt mondta:

— Te meg mit ülsz itt? Cevelszuren arra számított, hogy veled fog sétálni!

Naszan elengedte a füle mellett a soför szavait, nem vette fel a célzást. Túlsgósan megrohanták a múlt képei. S az emlékek vékony fonala a gyermekkortól a maig húzódtott. Akkor, 1939-ben veszítette el az apját. A hír, hogy hósi halált halt a harcmezőn csak a háború vége felé jutott el hozzájuk. Anyja egyedül nevelte emberré. Egészsége azonban néhány éve megrogant. Be kellett költözniük a városba. S ugyan miféle munka akad ott egy állattenyésztőnek? Beiratkozott hát a kertészet tanfolyamra, s új szakmát tanult. O maga is meglepődött; váratlanul megszerette új hivatását. S amikor megkezdődött a szűzföldek meghódítása a halhin-goli körzetben, azon a helyen, melyet a háború alatt oly bőven öntözött vér, Naszan társával együtt elsőként érkezett ide. Munkát a halhin-goli kísérleti állomáson kapott. Utat építettek a bombáktól, lövedékektől szaggatta földön, s a Halhin-gol mindkét partján kertek borultak virágba, településsé szaporodtak a takaros kis fehér házak. Ugy tűnt, maga az élet tör utat magának, bújjik elő a földből visszatarthatatlanul... Cevelszuren tavaly érkezett az állomásra. Azt suttogják, nem ok nélkül kellett távoznia a földművelésügyi minisztériumból; hibát követett el, s lám, leutazott a világ végére. Dolgos munkás volt, de nem könnyű természetű. Nem mindig jött ki az emberekkel, csipős nyelvével nem egy lány szenvedett. Igaz, ha dolgozni kellett, amúgy istenigazából, akkor mintha kicsérélték volna, rögtön akadt társai számára kedves szava, bátorító tekintete. Kezdetben nem tetszett Naszannak, — nem szerette az olyan embereket, akiknek jellemét azonnal nem ismerte ki. Figyelni kezdte ezt a szertelen teremtet, s Cevelszuren felkeltette érdeklődését. S aztán... aztán hirtelen lángra lobbant, olyan erővel és szenvedéllyel, hogy maga is megijedt. Bár-mennyire is megpróbálta leplezni szerelmét, időnként úgy

érezte, Cevelszuren mindent sejt. Például tegnap is, a lány teljesen váratlanul így szólt hozzá:

— Holnap a Hamar hegy mögötti hágohoz utazom föld-mintát venni. Talán te is velem jöhetsz?

— Igen, természetesen — a férfi rögtön beleegyezett, s zavarodottan elfordult, hogy leplezze örömét. — De vajon engednek-e veled?

— Ez én már megbeszéltem. S íme, most együtt utaznak...

— Gyerünk, Naszan, menjünk Cevelszuren után — javasolta Dugar. A soför nyilván már unta Naszan szótlanágát.

Cevelszurennel a halhin-goli sírnál találkoztak. Arcán megindulás, mély bánat nyugalma.

— Induljunk, főnök? — kérdezte Dugar.

Cevelszuren felsóhajtott, majd válaszul eimosolyodott, s némán a kocsihoz indult.

A hamar hegy hágojához vezető út további részét némán, gondolatalkba merülve tették meg.

A gépkocsi megállt a hágonál. A közös sír felett emelkedő obeliszk csillogott a reggeli nap fényében.

„Hiszen ez apám emlékműve is” — gondolta büszkén, de egyben szomorúan a férfi.

A völgyekből a napsugaraktól felmelegített hervadó fű édeskés, átható illatát hozta a szél. Cevelszuren megszólalt.

— Látod, Naszan, boldog emberek vagyunk mi ketten; csak a háború sebeit kellene még begyógyítani. Hány év is múlt el azóta, s a megkínzott föld még egyre emlékezik...

De mi felszántjuk ezt a sokat szenvedett földet, betemetjük az árkokat, letöröljük színeről a háború szörnyű nyomait. S kertek ültetünk az emlékmű köré... Ha én kertész lennék, ide feltételek, egy házikót építenék, körötte kert, s itt élnék életem végéig.

Naszan maga sem tudta mitől vezérelve hozzátette:

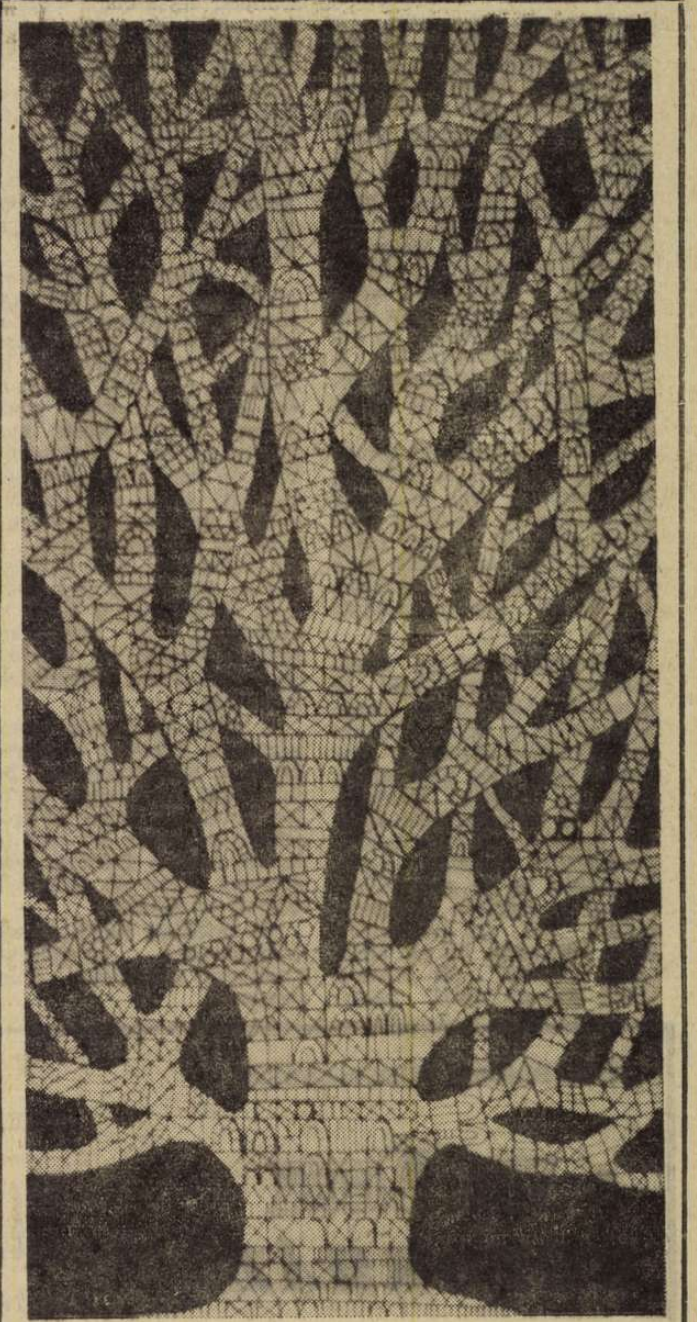
— Én is erre gondoltam. Itt kell élnem, ahol apám hósi halált halt 1939-ben.

— Az én apám is egész fiatalon ment el a háborúba, húsz-éves volt. S ő sem tért vissza... Amíg nem gyógyítjuk be a föld sebeit, nem gyógyul be a sebzett szív sem.

Egymás mellett álltak válluk összeért, s nézték az áldásos őszi nap verőfényében vakítóan csillogó gránitoszlopot.

Oroszból fordította: Földéak Iván

(1974. november 26-a a Mongol Népköztársaság fennállásának 50. évfordulója.)

Káldi Judit: Mesefa